

Tryouts i el racisme

Nadir

replicar

1. (v.) Posar objeccions a allò que es diu o s'ordena.
2. (v.) Instar o argüir contra una resposta o argument.

rèplica

1. (n.) Rèplica. Cada unes de les intervencions dels personatges en un guió cinematogràfic.

El projecte Rèpliques	4
Introducció	7
Conceptes previs	9
Fitxa tècnica	12
Exploració temàtica	14
Debat en 6 passos	27
Bibliografia	40
Annexos	42

Rèpliques. Cinema, debat i creació

El projecte Rèpliques

Tryouts i el racisme

El projecte **Rèpliques. Cinema, debat i creació** és un programa ideat per Nadir que treballa l'audiovisual a les aules d'ESO a partir del visionat de pel·lícules, el debat sobre temes d'interès pels adolescents i la creació de curtmetratges sobre la temàtica treballada a través de tallers pràctics.

A partir d'una recerca dels temes socials de major interès pels alumnes de secundària feta a través d'enquestes i focus grups, des de Nadir hem fet una tria de pel·lícules que ofereixen una mirada sobre aquestes temàtiques. En el cas que ens ocupa, el film triat per tractar el tema del **racisme** és *Tryouts* de Susana Casares.

Per acompanyar el visionat del curtmetratge, hem creat aquest dossier pedagògic amb la finalitat de fomentar el debat i la generació d'idees a l'aula en dues línies: l'anàlisi cinematogràfica i l'anàlisi de la temàtica del film.

El dossier, creat conjuntament amb InteRed, una ONG que treballa per l'educació per la transformació social i que s'especialitza en temes d'interculturalitat, us donarà pistes de com enfocar el treball d'un visionat audiovisual a l'aula així com us facilitarà eines per poder tractar en una classe una temàtica de tanta complexitat com és el racisme. Esperem que el gaudiu i que us sigui útil!

Rèpliques. Cinema, debat i creació

Introducció

Tryouts i el racisme

INTRODUCCIÓ

Per què és tan difícil debatre?

Acabes de veure un curtmetratge a l'aula. La pantalla ha anat a negre i ja surten els crèdits. La informació, sensacions i coneixements que acabes de rebre en els últims minuts són molts, però per què es fa tan difícil a vegades de parlar-ne amb l'alumnat? Preguntes “Què us ha semblat?” i el debat no dura gaire més. Tens la sensació que hi ha molt sobre què reflexionar, però el camí per arribar-hi no és obvi. I és normal.

Tenir una experiència artística, com el visionat audiovisual, és rebre més informació de la que podem processar a temps real. Aquesta experiència ens connecta, d'una banda, amb el temps present (les imatges se succeeixen i ens atrapen), i, d'altra banda, amb el coneixement previ sobre el contingut o la disciplina i la biografia pròpia (com ens ressona). És per la complexitat amb què se superposen tots aquests estímuls que es fa difícil encetar una conversa després d'un visionat, però a la vegada és per la riquesa de la multiplicitat d'estímuls que l'experiència artística pot arribar a ser tan significativa.

Per aquest motiu, us proposem fer un debat en sis passos. Aquestes sis fases neixen de posar de costat la metodologia *Visual Thinking Strategies*, creada per la psicòloga Abigail Housen i el responsable del departament d'educació del MOMA Philippe Yenawine amb la Taxonomia de

Bloom i les seves fases en l'aprenentatge significatiu. Més endavant, us proposem com traslladar aquesta metodologia en dinàmiques pel debat audiovisual.

Rèpliques. Cinema, debat i creació

Conceptes previis

Tryouts i el racisme

CONCEPTES PREVIS

Visual literacy i visualitat

El llenguatge audiovisual conforma una literatura pròpia, i tot i que hi estem en contacte moltes hores al dia, sovint no tenim les eines o les paraules per descriure i entendre tot allò que veiem. En aquest sentit, hi ha dos conceptes claus que creiem que resulten útils a l'hora d'aproximar-se a la *literatura audiovisual* i que esdevenen eines per anomenar aquest llenguatge. Es tracten dels conceptes *visual literacy*, que ens aproximarà a les competències que es posen en joc en el debat audiovisual, i *visualitat*, que ens ajuda a entendre per què és important debatre amb context sobre la temàtica tractada al curtmetratge.

Visual Literacy

Yenawine (1997) descriu la *visual literacy* com:

“...the ability to find meaning in imagery. It involves a set of skills ranging from simple identification (naming what one sees) to complex interpretation on contextual, metaphoric and philosophical levels. Many aspects of cognition are called upon, such as personal association, questioning, speculating, analyzing, fact-finding, and categorizing. Objective understanding is the premise of much of this literacy, but subjective and affective aspects of knowing are equally important.”

El que ens resulta interessant d'aquesta definició és **la quantitat de processos i competències que entren en joc en l'experiència artística**. És en aquest punt on, més endavant, trobarem les confluències i relacionarem els estadis de l'experiència artística amb la taxonomia de Bloom.

Visualitat

L'altre concepte clau per entendre la rellevància de bastir un llenguatge i una reflexió sobre la imatge i l'audiovisual és el terme *visualitat*. Un dels autors clau en la recerca del camp de la Cultura Visual i el concepte *visualitat* és Fernando Hernández.

Hernández descriu la cultura visual com el “reflejo de la crisis y sobrecarga de información en la vida diaria y de la necesidad de encontrar formas de investigación y respuesta ante las nuevas realidades (virtuales)”. Davant d'aquesta saturació d'estímul és clau tenir en compte algunes característiques específiques de la cultura visual a l'hora d'abordar l'anàlisi audiovisual:

És **multidisciplinari**

Interconnecta

“Esto significa que en el estudio de la cultura visual es importante, por ejemplo, prestar atención a la intersección de raza, clase social, sexo y género en los medios visuales para poder elucidar y observar operaciones y formas de visualización y posicionalidad discursiva más complejas.”

Per tant, quan analitzem la cultura visual no ho fem només des d'allò que mirem de manera descontextualitzada, sinó que el context cultural on s'han produït les

imatges és essencial per analitzar-les. Aquesta és precisament la diferència entre el concepte *visió* i *visualitat*:

“Hablar de visión, señala Foster hace referencia a la vista, a ver (sight) en cuanto una operación física, mientras que visualidad, se refiere a la vista, a ver, con un acto social” (1988, p. IX),

Parlant de **visualitat estem parlant de la pràctica cultural de la mirada**.

És a dir, entendre que en l'acte de mirar bolquem estructures socials i culturals i és impossible deslligar-les de la interpretació que en fem. Per tant, és important entendre que el visionat audiovisual és una pràctica cultural que està travessada pel context, i que una mateixa peça es pot llegir de manera antagònica depenent del context cultural de l'espectador.

És per aquest motiu que en el marc del projecte Rèpliques creiem clau aportar un context cultural sobre la temàtica treballada al curtmètratge per tal d'abordar el debat audiovisual.

El projecte Rèpliques. Cinema, debat i creació

Fitxa tècnica

Tryouts i el racisme

FITXA TÈCNICA

Tryouts

Direcció
Susana Casares

Guió
Susana Casares

Producció
Susana Casares

Fotografia
Monika Lenczewska

Edició
Susana Casares, Fernando Franco,
Julio Ramos

So
Estuardo Gálvez, Brandon Jones

Música
Robert Lydecker

Art
Montse Sanz

Interpretació
Kimya Marefat, Marissa Clifford,
Johanna Trujillo, Joey Naber, Azzie Amani

Durada
13:54

Format
Digital

Diàlegs
Spanish, Arabic

Subtítols
Spanish

País
United States

Any
2013

Sinopsi
Ser adolescent no és fàcil, especialment per Nayla, una noia americana musulmana que vol entrar a l'equip d'animadores del seu nou institut.

Rèpliques. Cinema, debat i creació

Exploració temàtica

Tryouts i el racisme

EXPLORACIÓ TEMÀTICA

Marc teòric.

Una introducció per pensar l'antiracisme i la interculturalitat

Partim de la idea que l'escola actualment és un espai intercultural en el qual es poden compartir diferents àmbits d'aprenentatge, un espai ideal per a treballar la competència intercultural, ja per la seva idiosincràsia es tracta d'un territori multicultural.

A través de l'aprenentatge amb alumnat de diferents cultures, creences, religions es poden crear les condicions necessàries perquè els/les alumnes/es siguin conscients de com influeix la seva pròpia cultura en la percepció de la realitat, en la seva manera de ser, pensar i sentir. Aquesta consciència ens permet distanciar-nos de l'etnocentrisme i desenvolupar una visió crítica i antiracista que fomenta l'empatia, la cooperació i l'obertura a altres mirades, coneixements i cosmovisions. Trobar espais on el diàleg sigui una possibilitat d'escolta i de coneixença es fa imprescindible i el currículum escolar pot ser el vehicle motor perquè a través de les diferents assignatures puguem explicar les diferents realitats que coexisteixen a les nostres escoles, barris, pobles i ciutats.

“L'aula continua sent l'espai de possibilitat més radical del món.”

Bell Hooks

Aquesta guia, doncs, proposa reflexions molt senzilles amb l'objectiu de transmetre la importància de reflexionar amb l'alumnat sobre qüestions d'**antiracisme**. Les perspectives que proposem parteixen de la **interculturalitat crítica**, en contraposició a la interculturalitat funcional, i de la **interseccionalitat**, termes que definirem més endavant.

Les societats europees han sigut, al llarg de la història, estructuralment diverses. El segle XX, amb l'arribada de poblacions provinents de tot el món, ha suposat una nova mirada al concepte de diversitat cultural. Per aquesta raó, la concepció d'Europa com a culturalment homogènia ha quedat desfasada per una realitat que ha fet multiculturals les nostres societats. La gestió d'aquesta diversitat ha seguit diferents models conceptuals com, per exemple, el **multiculturalisme**, l'**assimilacionisme** o, més darrerament, l'**interculturalisme**.

A continuació us proposem un zoom a cada un d'aquests conceptes per tal de poder entendre millor en quin punt ens trobem actualment.

“L'esperança és essencial per a qualsevol lluita política per un canvi radical quan el clima social general promou la desil·lusió i la desesperació.”

Bell Hooks

El **multiculturalisme** es basa en el dret a la diferència i la tolerància davant els costums de les diferents cultures o grups socials considerats minoritaris, amb una concepció de la diversitat cultural com una riquesa que cal preservar. L'**assimilacionisme**, en canvi, parteix del tractament de cada persona com a individu, obviant les seves circumstàncies concretes de pertinença a un grup cultural determinat. Per últim, l'**interculturalisme** té com a objectiu el desenvolupament d'una cultura basada en els valors de la democràcia, la llibertat i els drets humans en un marc de respecte a la diversitat cultural; sense establir discriminacions per aquesta causa. Per això es fa necessari entendre que quan parlem d'interculturalitat ens basem en tres **principis essencials**:

Equitat: La igualtat real de drets, deures i oportunitats.

El reconeixement de la diversitat en un sentit ampli com una realitat estructural i que comporta oportunitats i complexitats que s'han d'abordar de manera proactiva.

La importància de promoure la interacció positiva i el diàleg intercultural des de la igualtat, i poder generar vincles i sentiments de pertinença compartits.

Dins l'interculturalisme també trobem diferents corrents: per una banda, l'interculturalisme funcional l'**interculturalisme funcional** respon als interessos i les necessitats de les

institucions socials dominants; **la interculturalitat crítica**, en canvi, és una construcció de i des de la gent que ha patit un històric sotmetiment i subalternació, i és des d'aquí on proposem enforçar-ho.

Ara bé, de vegades parlar **d'interculturalitat** no és fàcil, ja que vivim immersos en una societat cada vegada més fragmentada, on el discurs d'odi ha augmentat a causa d'una situació de crisi global que l'ha agreujada. I només abordant la desigualtat i la discriminació des de la interculturalitat podem estar **invisibilitzant violències contra aquests col·lectius**. És per això que també és important que parlem de racisme, ja que ens permet abordar la situació des del conflicte i des de la violència i no només des de la proposta institucional.

El **racisme** s'alimenta de la desigualtat, i aquesta desigualtat és una de les característiques bàsiques de la nostra estructura social que valida les idees, conductes i expressions discriminatòries cap a les persones que són diferents.

El masclisme, l'homofòbia, el racisme, el classisme... totes elles tenen un tret en comú: la discriminació d'un col·lectiu identificat per alguna de les seves característiques: el color de la pell, l'orientació sexual, la religió o el lloc d'origen. Aquestes discriminacions es construeixen a partir de la identificació

arbitrària de tot un grup amb unes característiques negatives que en justifiquen el tracte desigual, violències a aquest col·lectiu i en legitimen la inferioritat social. D'aquesta manera, **el pensament racista justifica la discriminació, la segregació social i/o l'explotació econòmica d'una o de diverses comunitats humanes**.

“En el cas del **racisme**, la **xenofòbia** i la **islamofòbia**, es tracta també de buscar un buc expiatori als mals que pateix la societat. Quan el malestar social augmenta –tal com ha passat amb l'actual crisi econòmica– el més fàcil per part dels mateixos responsables, és culpar-ne a un col·lectiu i convèncer que són ells la causa de tots els mals: l'atur, l'augment de la pobresa, les llistes d'espera als hospitals públics o la massificació a les escoles públiques.” (Cañadell, 2017)

A continuació s'aborden alguns termes claus per inspirar al professorat a l'hora d'abordar aquests continguts a l'aula i dotar de context el debat posterior al visionat del curt Tryouts de Susana Casares.

Paraules clau i definicions

A continuació, es presenten les definicions d'alguns termes específics que s'utilitzen en aquest document amb l'objectiu de facilitar la lectura a les persones que no estiguin familiaritzades amb la matèria.

Antigitanisme és una forma de racisme dirigit a les persones gitanes.

Antisemitisme: prejudici, odi o discriminació cap a les persones jueves tant com a grup ètnic o religiós.

Assimilacionisme: Model social per a la integració de persones estrangeres que proposa una uniformitat cultural, consistent a obligar les minories ètniques a adoptar l'idioma, els valors, les normes i els senyals d'identitat de la cultura dominant, abandonant les pròpies.

Colonialisme: És una situació de domini d'un poble sobre un altre. Així, exerceix un poder polític, econòmic i cultural. El colonialisme implica llavors que el país colonitzat és dependent de l'altre. En conseqüència, el seu govern o autoritats no poden prendre decisions de manera autònoma.

Deshumanització: Frantz Fanon, sociòleg, pensador i revolucionari anticolonial, entén per deshumanització la construcció de tipus d'humans patològics i inferiors, integrat històricament en un sistema racista.

Discurs de l'odi: Es parla de discurs de l'odi per referir-se a les expressions que inciten directament a la comissió d'actes de discriminació o violència per motius d'odi racial, xenòfob, orientació sexual, o altres formes d'intolerància. Però per a alguns, el concepte s'estén també a aquelles expressions que fomenten els prejudicis o la intolerància, considerant que aquest tipus d'expressions contribueixen indirectament al fet que es generi un clima d'hostilitat que pugui propiciar, eventualment, actes discriminatoris o atacs violents.

Eurocentrisme: L'eurocentrisme considera a Europa i la seva cultura com a centre i motor de la civilització, i als seus valors socioculturals com a patrons o models universals, arribant en últim terme a identificar la història dels europeus i les seves relacions amb els altres continents com la història universal. Fenomen específicament modern les arrels del qual no van més enllà del Renaixement i difosa en el segle XIX, conforma una dimensió determinant de la cultura i de la ideologia del món capitalista contemporani.

Fragilitat blanca: Aquest concepte, encunyat per Robin DiAngelo el 2011, fa referència a la blanquitud com a posició social i política que atorga a les persones blanques una vida allunyada de l'estrès que produeix ser una persona racialitzada. Motiu pel qual una persona blanca viu en una situació de privilegi i a la seva manera d'entendre-ho, equilibrada en termes de raça, ja que no sent cap perill o amenaça en la seva existència. No obstant això, les converses sobre racisme amb persones racialitzades trenquen aquest equilibri perquè interpel·len a la persona blanca en una situació incòmoda que pot resultar-li intolerable, resultant així en respostes defensives per poder restaurar l'equilibri trencat; per tornar a la zona de confort i comoditat.

Interculturalitat: Model social basat en el respecte a la diversitat cultural i en la promoció d'una convivència entre les cultures presents en un context.

Interculturalitat crítica: és un model social basat en el respecte a la diversitat cultural i en la promoció d'una convivència entre les cultures presents en un context, però construïda de i des de la gent que ha patit un històric sotmetiment i subalternació.

Interseccionalitat: És el fenomen pel qual cada persona sofreix opressió, discriminació o, al contrari, ostenta privilegi sobre la base de la seva pertinença a diverses categories socials. Quan diverses posicions socials s'entrecreuen, generen multiplicitat d'opressions, discriminacions o privilegis segons sigui cada encreuament. Per tant, i per exemple, respecte al feminisme, cal tenir en compte de manera simultània i vinculada les diferents categories a les quals pertanyen les dones.

Islamofòbia: Prejudici, odi o por cap a l'Islam o les persones musulmanes.

Multiculturalitat: Fa referència a la presència en el mateix lloc de cultures diferents que no tenen relació entre elles o que poden tenir una relació o no de convivència. Com a pensament social, va sorgir en oposició a la tendència de les societats modernes d'unificar i universalitzar la cultura, centrant-se sobre les freqüents relacions de desigualtat de les minories respecte a les cultures majoritàries. En el seu desenvolupament, s'han sumat importants consideracions des de les propostes llatinoamericanes en relació amb l'autonomia i autodeterminació dels pobles indígenes.

Salvador blanc: La síndrome del salvador blanc o volunturisme (en anglès *White Savior Complex*) és un concepte que s'aplica a determinades pràctiques que realitzen algunes persones quan viatgen com a cooperants, voluntàries o turistes a països empobrits pel colonialisme. Aquestes pràctiques projecten, com a norma general, la imatge d'una persona blanca que salva o rescata persones no blanques racialitzades i les ajuda a superar les seves opressions, dificultats, problemàtiques, etc., potenciant així la idea del salvador blanc com heroi. El terme va ser utilitzat per primera vegada el 2012 en un article publicat, a la revista *The Atlantic*, per l'escriptor Teju Cole, qui dies abans havia escrit set piulades a Twitter en les quals emprava l'expressió *The White-Savior Industrial Complex*.

Sistema colonial o colonialista: És un "patró de poder" que sorgeix del colonialisme modern, referint-se a "la forma com el treball, el coneixement, l'autoritat i les relacions intersubjectives s'articulen entre si, a través del mercat capitalista mundial i de la idea de raça". El colonialisme és el que genera el sistema colonial, però aquesta sobreviu al colonialisme. Encara perdura avui dia aquest patró de poder europeu en la forma que es concep la realitat (el sexe, l'èxit, el coneixement, la llar, la religió, la família, l'economia, la relació amb la naturalesa, etc.), "respirem la colonialitat en la modernitat quotidianament".

Racisme: Creença que, per motiu de la raça, el color, l'idioma, la religió, la nacionalitat, l'origen nacional o ètnic, es justifica el menyspreu d'una persona o grup de persones o la noció de superioritat d'una persona o grup de persones.

Violència Estructural: Són aquelles violències que formen part de l'estructura social i que impedeixen cobrir les necessitats bàsiques, com la generada per la desigualtat social, l'atur, les mancances en la nutrició, la manca de serveis sanitaris i educatius bàsics, etc. Hi ha violència estructural quan les condicions del sistema són desequilibrades i beneficien a alguns en detriment d'altres. Aquesta es pot trobar en qualsevol estructura social, sigui una empresa, escola o associació.

Violència Cultural: Es refereix a aquell conjunt de valors, idees i conviccions que s'utilitzen per justificar o legitimar la violència estructural o directa, aquelles argumentacions que ens fan percebre com a "normals" situacions de violència. Aquests discursos justifiquen l'aprenentatge d'habilitats per exercir la violència en contra del desenvolupament de les potencialitats pacífiques.

Xenofòbia: Prejudici, odi o por cap a persones d'altres països o cultures.

Context

Com podem explicar l'existència del racisme a l'aula? Què és el racisme? *SOSRacisme* el defineix com a **l'estructura de poder que produeix dominació i desigualtat, des d'una posició que es construeix com a blanca i superior. El racisme és estructural, institucional, i, per tant, també quotidià.** Cal fixar-nos en el context històric per entendre aquest terme amb totes les seves dimensions.

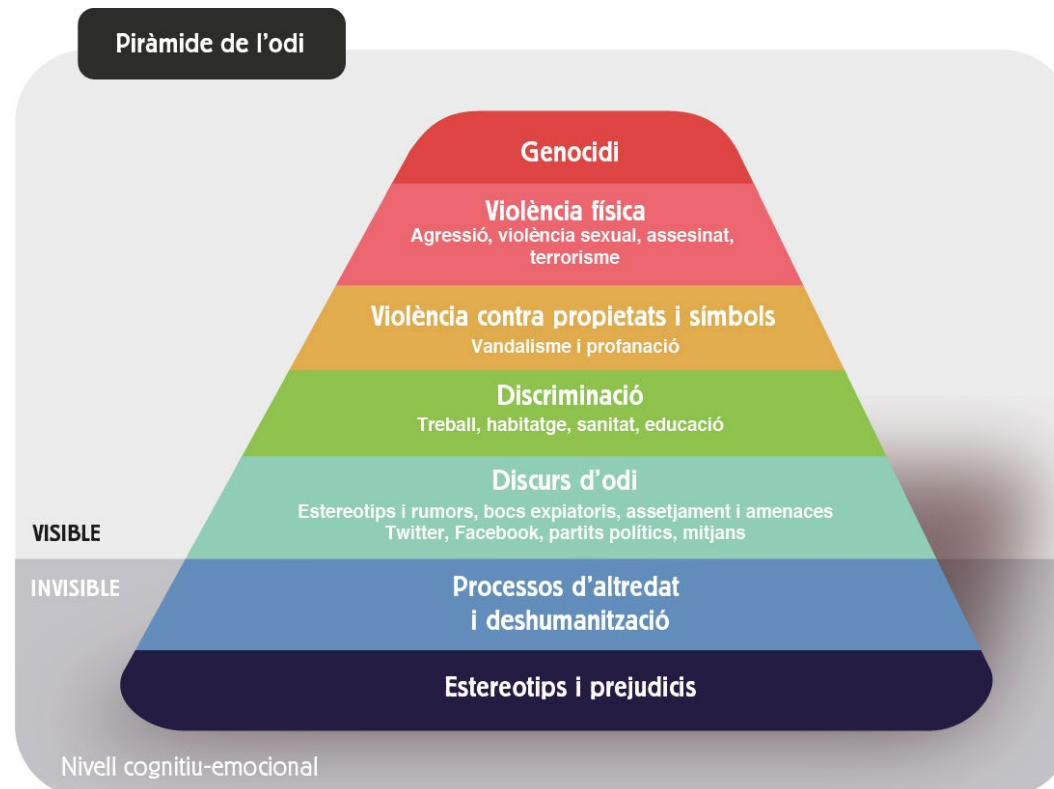
Si mirem enrere, **l'eurocentrisme** a través del **colonialisme**, ha establert que hi ha una norma que fa que es produeixin les opressions. L'existència de persones marginals és una necessitat bàsica per a una economia basada tan sols en el benefici. És a dir, el sistema capitalista i patriarcal necessita justificar-se en el discurs dels "altres" i dels marges per sustentar-se i subsistir mitjançant l'individualisme i el racisme. **El racisme confronta/divideix als diferents grups humans en lloc de crear comunitat** i ho fa a través dels processos d'alteritat (percepció d'un grup de persones com diferents i aliens a la mateixa comunitat) i la deshumanització/ confrontació que comporta el discurs d'odi. Aquests **discursos d'odi** poden dur a determinades persones o grups a cometre actes de violència, tant contra persones (agressions físiques o sexuals,

assassinat o terrorisme), com contra propietats o elements simbòlics (com actes de vandalisme o de profanació).

De fet, **a nivell individual**, el discurs d'odi pot afectar l'autoestima dels grups victimitzats, perquè afecta la visió que tenen de si mateixos. A més, els rumors i prejudicis poden arribar a expressions de discurs d'odi que inclouen amenaces i arribar fins i tot a l'assetjament, el que sol provocar en les víctimes ansietat i altres problemes de salut mental. **A nivell social**, és fàcil identificar-ne les directes, però no és tan senzill identificar-ne les estructurals i les culturals. Parlem de **violències estructurals** per referir-nos a situacions estructurals, com l'explotació laboral, la injustícia social o **l'etnocentrisme cultural**; causes no tan fàcilment identificables com la violència física.

Aquestes violències estructurals, per tant, formen part d'una estructura social que impedeix cobrir les necessitats bàsiques de les persones i els seus drets essencials, perquè **les condicions del sistema són desequilibrades i beneficien a unes persones en detriment d'altres.** Aquestes violències culturals (conjunt de valors, idees i conviccions per justificar o legitimar la violència estructural o directa) sustenten

estereotips i prejudicis i desencadenen comportaments discriminatoris. En última instància, la història ha demostrat ja en massa ocasions que el discurs d'odi posa les bases per a formes extremes i generalitzades de violència com el genocidi, que pretén l'aniquilació o extermini sistemàtic i deliberat d'un grup social.

Imatge: Extreta de la web de l'Ajuntament de Barcelona
<https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/que-es-el-discurs-d-odi/>

Quatre pinzellades històriques sobre el racisme

Així doncs, ja hem vist com el **racisme** existeix des que existeix la diferència i un grup poblacional no l'accepta, és a dir, des de sempre. Aristòtil (s. IV. aC) ja justificava la superioritat grega dient que els qui habitaven en climes molt freds o tòrrids eren inferiors i mancaven de capacitats per a la llibertat. De fet, va catalogar als africans com a rostres cremats –això significa etiòp en grec– i va normalitzar les pràctiques esclavistes d'uns grecs als quals veia més bellament dotats i una classe superior de governants.

Amb la **colonització** es va produir l'explosió del racisme europeu contra tot un continent, l'americà. Primer, hi va haver la discriminació racial efectiva –com el tràfic d'esclaus africans a Amèrica en el segle XV– i després les idees racistes per a justificar-la, com passava en els escrits europeus de l'època de molts dels seus ideòlegs, en serien exemple Gomes Eanes de Zurara en la Crònica del descobriment i conquesta de Guinea.

Al s.XIX trobem el filòsof i diplomàtic francès Joseph Arthur de Gobineau, considerat el fundador de la filosofia racista (Assaig sobre la desigualtat de les races humanes, 1855) donant peu a les diferents ideologies supremacistes

dels segles XIX i XX - els genocidis com l'Holocaust, Ruanda, el de pobles indígenes americans, Camboyà, el poble Armeni, etc.

Actualment, en el s. XXI, ens trobem amb diferents situacions que promouen els discursos d'odi i que s'agregen a causa de la crisi global i moments d'incertesa que estem vivint. Alguns exemples han estat el rebuig i discriminacions cap a la població xinesa durant la pandèmia (Sorgeix la Campanya #NoSoyUnVirus per a lluitar contra la desinformació sobre el #Coronavirus.) També des de les protestes a Ferguson, els participants del moviment *Black Lives Matter* s'han manifestat en contra de les morts de nombrosos afroamericans assassinats per l'acció policial. Aquest moviment va començar a guanyar reconeixement en l'àmbit nacional per les seves manifestacions després de la mort de dos afroamericans el 2014: Michael Brown i Eric Garner.

Actualitat

Interseccionalitat a l'aula

L'escola actualment té un dels reptes més importants per educar en la societat del s. XXI que és educar en l'antiracisme des de la diversitat i per la diversitat. La socialització dels nostres infants i joves demana entendre com s'ha construït l'alteritat, des d'on parlem i per què el sistema capitalista necessita el racisme per sostenir-se. Per tant, es fa necessari revisar el currículum; revisar què expliquem en les nostres assignatures, a qui visibilitzem i/o invisibilitzem i poder-ho explicar des d'una mirada antiracista i decolonial.

Però, per on comencem? Quan parlem d'aquesta realitat en el marc de la nostra aula és important entendre què ens passa amb les relacions interculturals i, a la vegada, valorar quines són les nostres reaccions enfront de la diferència; les nostres emocions, les nostres pors. Desarticlar els estereotips i prejudicis que ens acompanyen es fa imprescindible per ser-ne conscients. Aquests prejudicis tenen tant a veure amb els nostres trets identitaris com la nostra cultura, les nostres creences, els nostres privilegis, que, alhora influeixen quan ens relacionem amb persones d'altres cultures. Per exemple, davant l'augment d'alumnat de famílies racialitzades; hem

continuat fent el mateix que fèiem i/o hem cercat recursos per adaptar-nos a aquesta nova realitat? Quan les famílies racialitzades no participen en espais escolars destinats a les famílies, pensem que no es volen integrar o ho intentem justificar assumint la seva situació socioeconòmica que realment no coneixem? Ens hem preguntat mai quin és el dol que poden estar passant els infants estrangers quan arriben a l'aula?

La matriculació nombrosa d'alumnat racialitzat la veiem com un factor positiu o, en canvi, l'associem a una major problemàtica i que afectarà al rendiment acadèmic de l'aula? Tots aquests pensaments i prejudicis estan configurats per la visió etnocentrista blanca que hem normalitzat al llarg de massa temps. És per això que cal ampliar la mirada cap a l'altre des de la diversitat d'històries que es comparteixen a l'aula, als passadissos, al menjador, al pati, i així traspasar els murs de l'escola i fer comunitats.

És positiu, com a part de l'equip docent, fer-se preguntes per combatre els prejudicis inherents que tenim apresos sense saber-ho: Quina és la història que ens han explicat? Per què? A qui invisibilitza/visibilitza? I, per tant, quina és la història que expliquem des del nostre currículum escolar? Parlem dels gitanos dins el procés històric de l'Estat Espanyol? Parlem de les aportacions que ha realitzat el món àrab a la nostra pròpia història? En el nostre centre educatiu: valorem les expectatives acadèmiques de l'alumnat segons el seu origen? Altres preguntes generadores per a reflexionar serien: de quin color parlem, quan parlem del color «carn»? A partir de quins criteris diem que el continent americà és el «nou» i que va ser «descobert» per Colom? Per què, seguint el vocabulari d'alguns llibres d'història, els romans van «ocupar» la península Ibèrica i els àrabs la van «envair»?

La mirada interseccional

Així doncs, més enllà de desarticular els estereotips i prejudicis, **cal ampliar el coneixement, oferint més punts de vista no eurocèntrics**. La **mirada interseccional** ens ajuda a ampliar la nostra percepció del món. Tot i que no ha vingut a simplificar la nostra feina, sí que pot ser una eina que ens permet entendre la complexitat de les situacions discriminatòries. Posa de relleu la multiplicitat d'eixos de desigualtat-privilegi que ens travessen estructuralment, i com la situació i el context també s'han d'incloure en aquesta anàlisi per implementar millors intervencions, i en aquest cas en l'àmbit de l'escola.

La **interseccionalitat** és una proposta sorgida del feminisme negre dels Estats Units als anys vuitanta, i descrita per l'activista i acadèmica Kimberlé Williams Crenshaw. L'autora argumenta:

La interseccionalitat és el fenomen pel qual cada persona sofreix opressió, discriminació o, al contrari, ostenta privilegi sobre la base de la seva pertinença a diverses categories socials. Quan diverses posicions socials s'entrecreuen, generen multiplicitat d'opressions, discriminacions o privilegis segons sigui cada encreuament.

Per tant, i per exemple, respecte al feminisme, cal tenir en compte de manera simultània i vinculada les diferents categories a les quals pertanyen les dones. (Leache, 2020, Text traduït del castellà al català).

La interseccionalitat, per tant, qüestiona el fet d'abordar les discriminacions múltiples com si fossin compostes per factors separables. És la intersecció d'aquestes discriminacions la que defineix l'experiència concreta de la discriminació. (VVAA, 2020, Text traduït del castellà al català).

Per últim, **cal qüestionar els privilegis blancs que tenim assumits**. Així doncs, cal considerar aquest conjunt de variables per establir les múltiples situacions discriminatòries que viuen les persones i de quina manera es legitimen en la nostra societat des d'una posició de privilegi/superioritat, quan no tenim presents aquestes interseccions (per exemple: raça, gènere i classe).

Cal considerar, a més, que **cap dels marcs explicatius o sistemes d'opressió és més important que l'altre i que, per tant, no podem jerarquitzar-los**. Des de la **interseccionalitat** podem ser més conscients de quines són les discriminacions que ens travessen i, per altra banda, tenir més presents quins són els nostres privilegis. Ser-ne conscients ens ajuda a obrir la mirada a altres aspectes, ens interpel·la a qüestionar-nos

les diferents formes de poder i ens visibilitza en la nostra posició i així prendre decisions transformadores.

La islamofòbia a l'aula

El curtmetratge *Tryouts* ens fa reflexionar sobre un discurs d'odi concret: la islamofòbia. Com podem treballar-la a l'aula i prevenir d'aquesta mirada als joves? Hem de parlar de comunitat musulmana o comunitat islàmica? Podem ampliar el debat més enllà del menú halal i el vel?

Míriam Hatibi ens diu al respecte: “No hi ha una única manera de ser musulmà, igual que tampoc hi ha una única manera de ser català”. (Calvó, 2018).

De fet, les generalitzacions fan que reduïm una sèrie de característiques a un col·lectiu que per si mateix ja és divers. Com ja hem vist en l'apartat anterior aquestes generalitzacions ens duen a uns estereotips que si són negatius poden arribar a convertir-se en discursos d'odi. **És importantíssim que no es consideri la pràctica religiosa sinònima de «no integració», es reclama el dret a ser musulmans i «d'aquí».**

“M'agradaria parlar del llenguatge no sexista de l'alcorà, de democràcia i consens, del paper de la dona, d'ecologisme... Hem de poder reivindicar la nostra realitat i poder profunditzar els debats per tal de no quedar-nos a la superfície” va reivindicar Xantal Genovart, que desitja poder parlar d'altres coses que no siguin sempre la manera de vestir de la dona musulmana. Per ella, la clau són “els valors de les persones, independents de qualsevol religió que tingui cadascú”. (íbid).

Punts de vista (recomanacions)

Y aprendí muchísimo porque de repente, con su mirada extranjera, veía cosas que yo no estaba viendo.

Babiker (2022) des de Patricia Simón.

És important conèixer referents per entendre diferents mirades i créixer en les visions des de l'alteritat. En els nostres barris hi ha moltes entitats i col·lectius que treballen per cercar noves narratives contra el racisme i que executen activitats diverses per construir espais vivibles i inclusius. Us en presentem algunes i us convidem a conèixer-les!

Afrofeminas
<https://afrofeminas.com/>

Bayt-al-thaqafa
<https://www.bayt-al-thaqafa.org/>

Diomcoop
<http://diomcoop.org/quienes-somos/>

Entreterres
<https://entreterres.org/>

Fronteras invisibles
<https://fronterasinvisible.wixsite.com/frinvisibles>

Iridia
<https://iridia.cat/>

Més que cures
<https://www.mesquecures.org/>

Plataforma Mare mortum
<https://stopmaremortum.org/>

Safi. Stop als fenòmens Islamofòbics
<http://www.safi.cat/>

Sos Racisme
<https://sosracisme.org/>

Xarxa Antirumors de Barcelona
<https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/estrategia-bcn-antirumors/xarxabcnantirumors>

Rèpliques. Cinema, debat i creació

Debat en 6 passos

Tryouts i el racisme

DEBAT EN 6 PASSOS

Antecedents

Fases del visionat d'una experiència artística per Abigail Housen

Retrocedim a mitjan anys 70 i ens situem a la ciutat de Nova York. La psicòloga Abigail Housen es troba de ple investigant el que serà la llavor del VTS (Visual Thinking Strategies): vol entendre si existeixen patrons en l'experiència artística dels visitants d'un museu. L'experiència artística en el visionat d'una obra té fases? Comparteixen experiència els visitants d'una mateixa sala? Què és el que fa que la contemplació d'un quadre resulti una experiència més o menys significativa?

A través d'una investigació empírica basada en més de 4000 entrevistes, Housen arriba a una conclusió molt interessant: existeixen cinc patrons d'espectador davant l'experiència artística. **Housen els anomena i els ordena seguint el criteri d'experiència artística menys significativa a més significativa**, donant lloc a cinc fases:

Fase 1 – Comptabilitat

Els **espectadors comptables** són narradors. Utilitzant els seus sentits, records i associacions personals, fan **observacions concretes** sobre una obra d'art que es teixeixen en una narració.

Fase 2 – Constructiva

Els **espectadors constructius** es plantegen construir un marc per mirar les obres d'art, utilitzant les eines més lògiques i accessibles: **les seves pròpies percepcions, el seu coneixement del món natural i els valors del seu món social, moral i convencional**. Si l'obra no es veu com hauria de ser, si l'artesanía, l'habilitat, la tècnica, el treball dur, la utilitat i la funció no són evidents, o si el tema sembla inadequat, aquests espectadors consideren que l'obra és estranya, mancada, o sense valor.

Fase 3 – Classificació

Els **espectadors classificadors** adopten la postura **analítica i crítica** de l'historiador de l'art. Volen identificar l'obra com a lloc, escola, estil, temps i procedència. Descodifiquen l'obra utilitzant la seva biblioteca de fets i xifres que estan disposats i amb ganes d'ampliar. Aquest espectador creu que, ben categoritzat, el significat i el missatge de l'obra d'art es poden explicar i racionalitzar.

Fase 4 – Interpretativa

Els **espectadors interpretatius** busquen una trobada personal amb una obra d'art. Explorant l'obra, deixant que el seu significat es desenvolupi lentament, aprecien les subtileses de la línia, la forma i el color. Ara les habilitats crítiques es posen al servei dels sentiments i les intuïcions, ja que aquests espectadors deixen emergir els **significats subjacents de l'obra allò que aquesta simbolitza**.

Fase 5 – Re-Creativa

Els **espectadors recreatius**, a partir de la seva pròpia història amb una obra en particular, i amb la visualització en general, combinen la contemplació personal amb visions que engloben àmpliament les preocupacions universals. Aquí, la memòria impregna el paisatge de la pintura, combinant de manera intrincada **allò personal i allò universal**.

A partir d'aquesta classificació, Abigail Housen juntament amb Yenawine, començarà a desenvolupar una metodologia per fer que l'experiència artística dels visitants del museu sigui més enriquidora. Aquesta metodologia es basa en la formulació de preguntes que permetin als espectadors dels quadres plantejar-se nous aspectes de l'obra per tal de canviar de fases, i així aprofundir més en l'obra.

Si observem les fases de l'estudi de Housen amb perspectiva de competències, podrem observar la relació amb els objectius de cada etapa de la taxonomia de Bloom.

Però, què és la taxonomia de Bloom?
Comencem pel principi.

La taxonomia de Bloom va ser dissenyada el 1956 per Benjamin Bloom i el seu objectiu és que després de realitzar un procés d'aprenentatge, l'alumne desenvolupi noves habilitats i coneixements que esdevinguin un **aprenentatge significatiu**.

La taxonomia està basada en tres eixos d'aprenentatge:

1. Cognitiva: com processem la informació?
2. Afectiva: Quin paper juguen les emocions en el procés d'ensenyament-aprenentatge?
3. Psicomotriu: Com intervenen les nostres habilitats corporals i emocionals en el desenvolupament com a persones?

La taxonomia proposa sis processos cognitius a través dels quals les persones es troben i treballen (es relacionen, per tant) amb diversos tipus de coneixements. Els nivells de la taxonomia són: **recordar, comprendre, aplicar, analitzar, avaluar i crear**.

Així doncs, podem veure que hi ha una clara correspondència entre els estadis en l'experiència estètica investigats per Housen i les diferents fases de l'aprenentatge descrites per Bloom.

És per aquest motiu que **proposem una dinàmica de debat composta per sis petites dinàmiques per tal d'afavorir l'aprenentatge significatiu derivat del visionat audiovisual i que permeti a tot l'alumnat resseguir el camí de la reflexió i el debat**

Correlació amb els estadis d'Abigail Housen

Fase 1 Comptabilitat

Els espectadors comptables són narradors. Utilitzant els seus sentits, records i associacions personals, fan observacions concretes sobre una obra d'art que es teixeixen en una narració. Aquí, els judicis es basen en allò que es coneix i allò que agrada. Les emocions acolorixen els comentaris dels espectadors, ja que sembla que entren a l'obra d'art i formen part de la seva narrativa en desenvolupament

Fase 2 Constructiva

Els espectadors constructius es plantegen construir un marc per mirar les obres d'art, utilitzant les eines més lògiques i accessibles: les seves pròpies percepcions, el seu coneixement del món natural i els valors del seu món social, moral i convencional.

Fase 3 Classificació

Els espectadors classificadors adopten la postura analítica i crítica de l'historiador de l'art. Volen identificar l'obra com a lloc, escola, estil, temps i procedència. Descodifiquen l'obra utilitzant la seva biblioteca de fets i xifres que estan disposats i amb ganes d'ampliar.

Fase 4 Interpretativa

Els espectadors interpretatius busquen una trobada personal amb una obra d'art. Explorant l'obra, deixant que el seu significat es desenvolupi lentament, aprecien les subtileses de la línia, la forma i el color. Ara les habilitats crítiques es posen al servei dels sentiments i les intuïcions, ja que aquests espectadors deixen emergir els significats subjacents de l'obra allò que aquesta simbolitza

Fase 5 Re-creativa

A partir de la seva pròpia història amb una obra en particular, i amb la visualització en general, aquests espectadors combinen la contemplació personal amb visions que engloben àmpliament les preocupacions universals

---

Correlació amb els nivells de la Taxonomia de Bloom

Recordar. Implica la capacitat i habilitat de fer ús de la memòria per reconèixer, recuperar i repetir informació, o reproduir definicions, fets, llistats, principis, etc., sense cap elaboració addicional d'aquesta informació. En la taxonomia de Bloom, es tracta del primer nivell (el més baix) entre els processos cognitius.

Comprendre. Implica la capacitat i habilitat de captar i de construir significats partint de fets, dades, normes, conceptes, idees, etc. Tanmateix, implica també la capacitat i habilitat d'explicar aquests significats

Aplicar. Implica la capacitat i habilitat de fer ús d'allò après (fets, dades, normes, conceptes, idees, etc.) per afrontar situacions noves, executar plans, etc. Així, aplicar té a veure amb l'acomodació i la matisació del coneixement per a noves situacions contextuais, sovint, de caràcter pràctic

Analitzar. Implica la capacitat i habilitat de trencar un tot en les parts que el componen, de determinar com aquestes s'interrelacionen entre elles i amb el tot, i de traçar connexions entre fets, dades, normes, conceptes, idees, etc. Així, aquest procés cognitiu possibilita explicar relacions i identificar els principis organitzatius implicats.

Avaluar. Implica la capacitat i habilitat d'elaborar i justificar judicis en relació amb fets, dades, normes, conceptes, idees, etc. partint de criteris, valors i estàndards i a través de la comprovació i la reflexió crítica. Aquesta avaluació pot ser de caràcter qualitatiu, quantitatiu o mixta, i els criteris en què es basi poden ser tant intrínsecs com extrínsecs.

Crear. Implica la capacitat i habilitat de combinar o reorganitzar elements per crear un tot nou i original. Aquest procés cognitiu implica tant la creació de quelcom nou partint des de zero, com la creació d'un tot nou a partir d'elements (conceptes, idees, principis, símptomes, sistemes, mètodes, procediments, estratègies, etc.) prèviament existents, dotant-los ara d'un sentit diferent i original.

Proposta metodologia projecte Rèpliques

Assenyalar sobre el guió

Classificació de temes

A què s'assembla?

Com ens ressona?

Joc de rol: argumentar

Què hi tenim a dir nosaltres?

Proposta metodològica

A continuació us proposem sis dinàmiques per a crear debat després d'un visionat audiovisual. La primera dinàmica seria assenyalar sobre el guió, la segona la classificació de temes; en tercer lloc una dinàmica per treballar a què s'assembla i com ens ressona el que acabem de veure, la cinquena dinàmica seria un joc de rol i per últim la creació per part de l'alumnat d'un petit curtmetratge.

Les primeres cinc dinàmiques tenen una durada més breu, d'aproximadament mitja hora cadascuna, mentre que la sisena està pensada per ser desenvolupada al llarg de diferents sessions. Anem a veure les sis dinàmiques proposades.

1. Assenyalar sobre el guió

Començar un debat preguntant “i tu què opines?”, és demanar escalar l'Everest sense abans haver-se cordat mai unes botes de muntanya. És per aquest motiu, que us proposem reservar aquesta pregunta per més endavant, i començar per una dinàmica més senzilla i que involucri tot l'alumnat.

Comprendre un curtmetratge de 15 minuts d'una atacada pot ser difícil i dispers, per aquest motiu us proposem abordar el debat a partir d'una escena. En aquesta primera activitat us proposem revisar una escena (una de les més clau del curtmetratge) amb el guió cinematogràfic a davant - en repartirem una còpia a cada alumne -. Revisar un material audiovisual amb la seva traducció física (el guió) ajuda a fixar molt més l'atenció. Abans de tornar a visionar l'escena, fem una demanda a l'alumnat: subratllar la frase (tant si és diàleg com acotació) que creguin més rellevant d'aquesta escena. En acabat, la retallen.

Amb aquestes indicacions, la projecció pot començar. En acabat, deixem un temps per reflexionar i rellegir el guió per tal de retallar la frase que creuen més rellevant.

2. Classificació de temes

A continuació, demanem als alumnes que comparteixin amb la resta la seva tria i el motiu d'aquesta. Per fer-ho, proposem que **l'alumne que comparteixi la seva frase, expliqui el perquè i l'enganxi a la pissarra**. Al següent alumne, després de realitzar la seva explicació, li proposem enganxar la seva frase més lluny o més a prop de l'anterior amb relació a si tracten el mateix tema o diferent.

D'aquesta manera, **en acabar les intervencions de tots els alumnes a la pissarra hi haurà núvols de frases, on les frases properes comparteixen temàtica**.

Arribat a aquest punt, llegirem les frases pertanyents a un dels núvols i entre tots acordarem un títol per aquesta temàtica. Repetirem aquest exercici col·lectiu, de manera que així obtindrem una classificació de les diferents temàtiques del curtmetratge, però que haurà partit d'una mirada micro, en lloc d'una mirada macro.

Començar a reflexionar sobre el curtmetratge a partir d'una frase concreta, que a més és palpable, és fer més assequible el debat a tots els alumnes.

3. A què s'assembla?

Què en sabem dels temes que acaben d'aflorar? En quines altres obres audiovisuals trobem les temàtiques que han aflorat de la classificació anterior?

A vegades ens costa opinar sobre un curtmetratge perquè ens sentim sense informació per abordar certes temàtiques. És per aquest motiu, que abans de passar al proper punt, creiem important aprofundir en les temàtiques que apareixen al curtmetratge. D'aquesta manera, l'alumnat es podrà apropiat de la informació i així, posteriorment, podrà opinar-ne amb més seguretat.

En aquesta tercera dinàmica, doncs, proposem dividir la classe en parelles i assignar a parella una de les temàtiques de la pissarra. Un hem repartit les temàtiques entre les parelles farem una demanda: **buscar una altra obra audiovisual que tracti aquesta temàtica i buscar informació sobre la temàtica per explicar-la a la resta de la classe.**

L'objectiu d'aquest pas és connectar les temàtiques del curtmetratge amb el context cultural de l'alumnat, a través de vincular-lo amb referències audiovisuals del mateix alumnat i de l'exploració de la temàtica per generar coneixement compartit.

En aquest punt, creiem que la figura del docent és clau per guiar aquells alumnes que es trobin perduts en l'exploració de la temàtica. Alguns exemples d'audiovisual que tracten la identitat de gènere podrien ser pel·lícules com *Ladybird* de Greta Gerwig, *Retrato de una mujer en Llamas* i/o *Tomboy* de Céline Sciamma, o sèries com ara *Transparent*, *Sex Education*, *Girls* o *Fleabag* o bé *el monòleg Nanette de Hannah Gadsby*.

4. Com ens ressona?

Havent classificat les temàtiques del curtmetratge, i havent-les connectat amb el context cultural, hem realitzat una aproximació racional al curtmetratge. **L'objectiu de la següent activitat és aproximar-nos-hi des de la biografia pròpia.** Com ens ressona aquest curtmetratge?

Proposem posar-nos en cercle, i iniciar una petita dinàmica de reflexió grupal. L'objectiu d'aquesta activitat és compartir vivències i transferir l'acció de la ficció en situacions conegudes, però el que és molt important és evitar les preguntes personals concretes per tal d'evitar crear una exposició i focus en un alumne major del qual aquest desitgi.

Algunes preguntes que creiem que poden ajudar a guiar aquesta dinàmica són les següents:

Preguntes pel debat al voltant del curt

Abans de fer les preguntes, és necessari treballar alguns conceptes i a la vegada, fer una reflexió sobre quins coneixements tenim de la cultura Islàmica. Valdria la pena valorar, quina posició adoptem nosaltres enfront de les persones islàmiques i què ens han explicat sobre aquesta cultura. Qui i com ens ho han explicat? Com ens afecta allò que ens han explicat a l'hora de relacionar-nos amb persones de cultura islàmica?

Quin tipus de persones no surten en el curtmetratge? Quines persones estan invisibilitzades?

Qui posa les normes amb les quals la protagonista entra en conflicte?

Com viuen la situació la família de la protagonista, Nayla?

Analitzem altres personatges: La seleccionadora de l'equip d'animadores, el pare, la mare, la germana de la Nayla, l'amiga i companyes de l'institut.

Quines discriminacions s'entrecreeuen en la protagonista? (Interseccionalitat)

5. Joc de rol

Ara que ja hem analitzat el curtmetratge des del seu vessant més temàtic, l'hem connectat amb sabers propis de l'alumnat i amb la seva biografia, us proposem una **dinàmica de joc de rol amb l'objectiu de treballar l'argumentació**. D'aquesta manera, podrem observar si tots els coneixements anteriorment treballats s'han assimilats i si l'alumnat és capaç d'elaborar i justificar judicis amb relació a fets, dades, normes, conceptes, idees, etc. partint de criteris, valors i estàndards i a través de la comprovació i la reflexió crítica.

Una de les premisses més importants per realitzar aquest joc de rol, una línia vermella que no es creuarà mai, és que els drets de qualsevol col·lectiu no estan a debat. Per tant, tots els debats que proposem mai tenen com a objecte de debat si un col·lectiu té un dret o no.

Us proposem un joc de rol on la classe es transforma en la sala de **guionistes del curtmetratge**. I en aquesta sala de guionistes, **es planteja un dilema: reescriure una escena concreta del curtmetratge**. En aquesta dinàmica, els rols i les posicions són prefixats ¹, de manera que es reparteixen els rols i posicions en petits equips.

¹ Trobareu una proposta de posicions als annexos

Quin creieu que és el missatge del curtmetratge?

La situació de la/el protagonista m'ha recordat a...

El personatge amb el qual em sento més identificat és...

Seria possible que aquesta situació es donés en aquest institut?

Per facilitar els torns de paraula, proposem fer servir les cartes conversacionals de la Laura Farró.

A continuació dividim la classe en quatre: els productors i tres equips de guionistes. Cada un dels equips de guionistes haurà de defensar la posició assignada sobre què hauria de passar a l'escena i argumentar-ne els motius. I els productors seran els encarregats de decidir quina és la posició guanyadora, però per fer-ho hauran de justificar i argumentar la seva decisió.

És el moment de deixar temps de reflexió i preparació del debat; Els guionistes hauran de preparar i argumentar la seva opció i els productors acordar els ítems amb els quals es fixaran a l'hora de prendre la seva decisió.

Una vegada la classe estigui preparada per començar el debat acordarem un temps màxim per fer-lo. Podem començar amb una primera ronda on en 1 minut d'intervenció cada grup exposi la seva opinió. A continuació, el moderador, donarà pas a les rèpliques i contraarguments fins que el temps de debat acordat s'exhaureixi. Finalment, els productors hauran de valorar totes les argumentacions i prendre una decisió i explicar-la.

6. Què hi tenim a dir nosaltres?

I finalment, l'última dinàmica: i nosaltres, què hi tenim a dir? Si poguéssim crear un curtmetratge nosaltres sobre aquesta temàtica, què hi diríem?

L'objectiu d'aquesta última dinàmica és la de **crear un petit curtmetratge**, activitat que implica, segons la taxonomia de Bloom, la capacitat i habilitat de combinar o reorganitzar elements per crear un tot nou i original. Aquest procés cognitiu implica tant la creació de quelcom nou partint des de zero, com la creació d'un tot nou a partir d'elements (conceptes, idees, principis, símptomes, sistemes, mètodes, procediments, estratègies, etc.) prèviament existents, dotant-los ara d'un sentit diferent i original.

Començar una creació amb total llibertat, a vegades pot ser més difícil que si proposem uns límits i és per això que us recomanem delimitar-ho una mica, per exemple:

- Serà un curtmetratge d'entre 2 i 5'
- Es gravarà amb els dispositius propis de l'alumnat (mòbils)
- Es gravarà dins de l'institut

Per fer l'activitat, proposem dividir la classe en grups de 4 a 6 persones i treballar en les set fases que us descrivim en aquesta guia. →

1 QUÈ? QUI? COM? PER QUÈ?

A continuació, és el moment d'assentar les bases del curtmetratge. Per fer-ho, us proposem el sistema de les quatre preguntes: *Què? A qui? Com? I Per què?*²

La primera pregunta, **què?**, fa referència al missatge del curtmetratge, és a dir, *què volem dir*. No es tracta d'escriure la sinopsi, sinó de pensar amb tota la informació sobre la temàtica treballada i **escollir un missatge concret**. Com més concret sigui el missatge, més fàcil serà després inventar una història.

La segona pregunta, **a qui?**, fa referència **al públic d'aquest curtmetratge**. És important pensar *a qui va dirigit*, i com més concret sigui, més fàcil serà fer arribar el missatge. Per exemple, un públic podria ser *els alumnes de tercer d'ESO* o *el professorat de l'institut*. Definir el públic ens guiarà el to i els referents estètics del curtmetratge.

La tercera pregunta, **com?**, fa referència a l'estètica, **al format**. Per definir el format és molt important conèixer el nostre públic i imaginar per quina via veurà el curtmetratge. Farem un curtmetratge tipus documental? Farem una escena de ficció? Farem un videotutorial? Serà vertical? Horitzontal?

I per últim, el **per què**. Aquesta última pregunta respon a la justificació i a la importància d'aquest curtmetratge.

2 SINOPSI

Ara que hem definit les guies del curtmetratge, **hem de concretar la història que explicarem**. Com en un conte, ens anirà bé fer una **estructura narrativa** que tingui un plantejament, nus i desenllaç, que en llenguatge cinematogràfic s'anomenen **primer acte, segon acte i tercer acte**.

Una vegada tinguem la història clara, podem escriure un breu resum que anomenarem **sinopsi**. La sinopsi és un petit escrit en format prosa que explica la nostra història.

---

² Als annexos trobareu una fitxa que us pot servir de guia.

3 ESCALETA

Una vegada tenim les preguntes que ens guien i una sinopsi escrita, haurà arribat el moment de convertir aquesta idea en imatges i fer-ne una escaleta, que és un esquelet del curtmètratge en escenes. Per fer-ho, primer **dividirem la història en escenes**. Una escena és una unitat narrativa que s'utilitza en el llenguatge cinematogràfic i que fa referència a un tros d'història que passa en un únic temps i espai.

Per exemple, si el nostre curtmètratge narra la història d'una noia que no troba l'aula on es fa classe, les escenes que formen aquest relat seran els diferents espais on passi la història:

ESCENA 1: passadís

ESCENA 2: aula 1

ESCENA 3: passadís

ESCENA 4: aula 2

Un cop identificades les escenes que tenim, escriurem una breu descripció o sinopsi del que passa en aquesta escena.

ESCENA 1: passadís

La noia es passeja pel passadís de l'institut fixant-se amb els cartells de les portes.

ESCENA 2: aula 1

La noia entra a una aula decidida, i quan obre la porta s'adona que no és allà on havia d'anar

ESCENA 3: passadís

La noia continua caminant pel passadís fins que finalment escolta una veu coneguda a l'altra banda de la porta.

ESCENA 4: aula 2

La noia entra a l'aula correcte finalment.

D'aquesta manera tan senzilla ja tindrem feta una escaleta i podem veure l'abast del curt: quantes escenes i localitzacions té.

4 STORYBOARD

Una vegada ja tenim la història dividida en escenes, hem de pensar com gravarem cada escena i per fer-ho **dibuixarem un storyboard**. Un storyboard és un guió il·lustrat, una representació il·lustrada d'una pel·lícula abans de la seva realització

El cinema no es grava tot seguit, sinó que és mitjançant la gravació de diferents imatges i d'unir-les en el muntatge que expliquem la història. A diferència del teatre, al cinema podem apropar-nos molt més als personatges, focalitzar amb detalls i veure diferents punts de vista de la història, aprofitem-ho!

Us proposem que quan penseu quines imatges explicaran cada escena penseu en diferents **valors de pla**. Però, què és un valor de pla? Molt senzill: és la relació que hi ha entre un personatge i la càmera. Podem gravar un personatge de cap a peus, de cintura amunt, només la cara o podem gravar un detall. Podeu veure i explicar aquests conceptes a través d'[aquest vídeo](#).

Un cop hàgiu treballat els tipus de plans a classe i cada grup hagi pensat els tipus de plans que necessiten per fer el seu curtmetratge, ja podran **dibuixar de manera esquemàtica** els plans que volen rodar per explicar cada escena³. Un cop ho hagin dibuixat, ja tindran fet el seu storyboard.

5 RODATGE

Arribats aquest punt, ja serà el moment de preparar el rodatge.

Primer de tot, caldrà tenir a mà tots els documents que hem treballat (escaleta, storyboard) perquè ens serviran de guia i ens ajudaran a no oblidar res quan gravem.

Després, haurem de pensar en **quin material necessitarem**. Per una banda, el material tècnic: amb quina càmera gravarem? Podem gravar amb una tauleta, un mòbil, una càmera de fotografies. Totes ens serveixen. D'altra banda, cal contemplar el material d'atrezzo i vestuari. Què necessitarem? Com van vestits els nostres personatges?

---

³ Trobareu una plantilla d'storyboard als annexos

Cal tenir en compte que si no disposem de micròfons, una bona idea és pensar una història que no requereixi molt diàleg, ja que treballant bé el llenguatge audiovisual podem explicar qualsevol idea només amb imatges! I si no, mireu el cinema mut! Per contra, si decidiu incloure diàlegs penseu a gravar-los en ambients silenciosos i sense allunyar-nos gaire dels personatges.

Altres consells a tenir present a l'hora de gravar serien els següents

- Rodar cinc segons més per davant i cinc segons més per darrere del que pensaríeu! Si no us costarà fer el muntatge.
- Gravar sempre en horitzontal (encara no existeix el cinema en vertical!)
- Gravar sempre dues preses mínim de cada pla.

I ara... a rodar!

6 EDICIÓ

Un cop els grups hagin gravat el curtmetratge, caldrà muntar-lo. És molt més simple del que podeu imaginar i existeixen molts programes gratuïts que us permetran fer una edició senzilla. (P.ex: VideoPad, Youtube editor, moviemaker, imovie, openshot)

6 PROJECCIÓ

I no oblidem l'últim pas. Si fem un curtmetratge és per compartir amb el món un punt de vista, així que **la projecció conjunta amb la classe resulta imprescindible**. Recomanem reflexionar sobre com ha estat el procés: problemes a l'hora de rodar, moments divertits, analitzar si el curt respon a les preguntes que havíem plantejat com a guia, etc.

BIBLIOGRAFIA

Babiker, S. (2022). Patricia Simón: “Si queremos resucitar las palabras, hace falta crear narrativas y relatos en los que el amor esté muy presente”. El salto Diario. Extret de: <https://www.elsaltodiario.com/medios/patricia-simon-miedo-resucitar-palabras-narrativas-relatos-amor-presente>

Calvó, S. (2018). Prevenir la islamofòbia a l'escola: trencar estereotips, obrir la mirada i ampliar referents. El diari de l'educació. Extret de: <https://educa.barcelona/2018/06/06/prevenir-la-islamofobia-a-lescola-trencar-estereotips-obrir-la-mirada-i-ampliar-referents/>

Cañadell, R. (2017). Educar per la diversitat: com prevenir el racisme i la islamofòbia. El diari de l'educació. Extret de: <https://diarieducacio.cat/educar-diversitat-prevenir-racisme-islamofobia/>

Isasi, C. A., Juanatey, G. A., (2017). Controla't a les xarxes. El discurs de l'odi a les xarxes socials: un estat de la qüestió. Informació extreta de: <https://ajuntament.barcelona.cat/cartells/ca/2017/controlat-les-xarxes>

Kapuściński, R. (2006). Ébano. Anagrama.

Leache, M. (2020). Interseccionalidad, la posición feminista que agrupa a todas las mujeres. Vein Magazine. Extret de: <https://vein.es/interseccionalidad-la-posicion-feminista-que-agrupa-a-todas-las-mujeres/>

Martínez, J., L. (2020). “La legislación antigitana se ha destinado a criminalizar sus formas de vida y regular una mano de obra”. Izquierda Diario.es. ENTREVISTA A PASTORA FILIGRANA. Extret de: <https://www.izquierdadiario.es/La-legislacion-antigitana-se-ha-destinado-a-criminalizar-sus-formas-de-vida-y-regular-una-mano-de>

Programa BCN Interculturalitat, (2016). Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona. Informació extreta de: https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/noticia/ja-podeu-consultar-la-nova-guia-practica-de-lagent-antirumors_406179

VV.AA, (2020). Interseccionalidad: el camino para que la administración asuma la discriminación racial y de género. The conversation. Extret de: <https://theconversation.com/interseccionalidad-el-camino-para-que-la-administracion-asuma-la-discriminacion-racial-y-de-genero-150242>

Programa BCN Interculturalitat, (2016).

(Font: Guia pràctica per a l'agent antirumors. Informació extreta de: https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/noticia/ja-podeu-consultar-la-nova-guia-practica-de-lagent-antirumors_406179)

(Traduït del “Diccionario d'Àsilo”. CEAR.)

(Font: <https://iberoamericasocial.com/la-proyeccion-infinita-del-colonialismo-la-colonialidad-conociendo-nuestra-iberoamerica-no2/>).

(Font: modificat de l'article “Fanon matters. Relevance of frantz fanon’s intellectual and political work for peace studies”).

(Isasi y Juanatey, 2017, des de Gagliardone, 2015).

(Font: <https://nabarralde.eus/el-eurocentrismo/>)

(Font: Traduït de <https://diccionario.cear-euskadi.org/interculturalidad/>)

(Leache, 2020, Text traduït del castellà al català).

(Modificat del vídeo: https://www.youtube.com/watch?v=bJ7WnZXi_Lk).

(Font: <https://iberoamericasocial.com/la-proyeccion-infinita-del-colonialismo-la-colonialidad-conociendo-nuestra-iberoamerica-no2/>).

Programa BCN Interculturalitat, (2016). Guia pràctica per a l'agent antirumors. (Informació extreta de: https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/ca/noticia/ja-podeu-consultar-la-nova-guia-practica-de-lagent-antirumors_406179)

(Font: Escola de Cultura per la Pau. Transformar el conflicte a la ciutat. Eina 17 Entendre les pròpies violències. <https://escolapau.uab.cat/municipisipau/municipis/Ficha17.pdf>)

(Font: Escola de Cultura per la Pau. Transformar el conflicte a la ciutat. Eina 17 Entendre les pròpies violències. <https://escolapau.uab.cat/municipisipau/municipis/Ficha17.pdf>)

Annex

1. El guió d'una escena
2. Proposta de joc de rol
3. Què qui com per què?
4. Storyboard

Tryouts i el racisme

Imprimex aquest
PDF de la pàgina
42 a la 46.

SEQ. 2 - INTERIOR PAVELLÓ - MATÍ

Un grup de noies entra a la sala. Agafen de terra algunes coses. Comencen a córrer cap al centre de l'espai. La Nemaya està il·lusionada.

TOTES

(cridant)

Panteres! Anem a per totes!

El jurat el conformen tres persones. Miren atentament la prova i es fixen en la Nemaya.

TOTES

(cridant)

Panteres! Anem a per totes!

Panteres! Panteres!

El grup fa una actuació final i salten. Acaba la prova. Es queden allà quietes.

DONA JURAT

La 24 és bona però,...

HOME JURAT

Sí, té molt potencial però, no sé sí...

La Nemaya ho està sentint tot.

DONA JURAT

24? Neyla?

NEYLA

Es pronuncia Nayla.

DONA JURAT

Nayla, és clar..

i aquest mocador...

HOME JURAT

Però la coordinació...

DONA JURAT

On n'has après?

NEYLA

A Youtube.

Les noies de darrere somriuen.

DONA JURAT

A Youtube?

Joc de rol

Som a la sala de guionistes.
Dividim la classe en quatre grups:
tres grups de guionistes
i un grup de productors.

La missió: Decidir com es resol
el curtmetratge *Tryouts*.

Per fer-ho, revisionem conjuntament
l'última escena del curtmetratge,
on la protagonista es presenta a
l'entrenament amb el cabell rapat.

Cada grup de guionistes defensarà un
final diferent:

Grup 1

Es presenta amb el cap rapat.

Grup 2

Es presenta amb el hijab i defensa formar
part de l'equip d'animadores amb el seu
vestuari.

Grup 3

Decideix no formar part de l'equip
d'animadores.

QUÈ?

El “què” fa referència al missatge del vídeo.

Explica en una frase el missatge del vídeo. Recorda, el missatge no és la temàtica! Et poso un exemple:

Temàtica: Violències masclistes
Missatge: Que et controlin el teu telèfon és violència.

El missatge del vídeo és:

PER QUÈ?

Explica en una frase el motiu que fa aquest vídeo especial. Per què has triat fer aquest i no un altre?

QUI?

El “qui” fa referència al públic al que va adreçat el vídeo.

A qui va dirigit el vídeo? Sempre tendim a dir “el nostre vídeo va dirigit a la societat”, però això és molt difícil d’aconseguir: la societat està formada per persones molt diferents que reaccionen a estímuls diferents. És diferent el llenguatge que utilitzarem si va destinat a professorat o a alumant de 1r ESO o de 2n BATX.

El públic principal del vídeo és:

COM?

El “com” fa referència a l’estètica i la forma del vídeo.

Ara que ja sabeu què voleu dir i a qui, toca pensar com ho direm. Quin tipus d’imatge gravarem? Serà curt o llarg? Quins son els nostres referents? Per començar, feu una recerca per Internet i apunteu vídeos que us inspirin. Podeu apuntar tants vídeos com volgueu! De cada vídeo assenyaieu què és el que us agrada.

El vídeo s’assemblarà a:

Storyboard

①

---

②

---

③

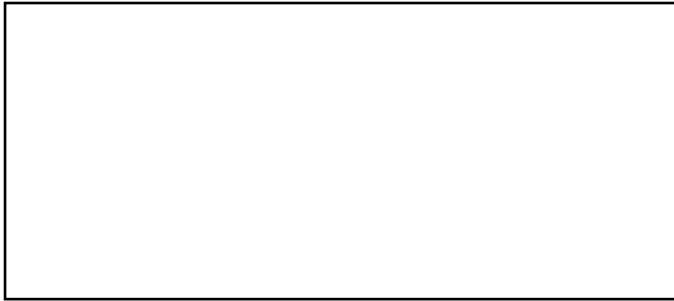

---

④

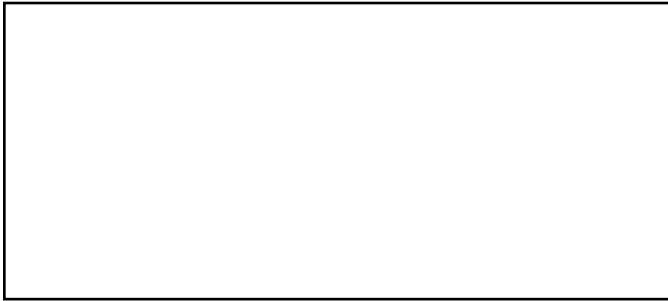

---

⑤

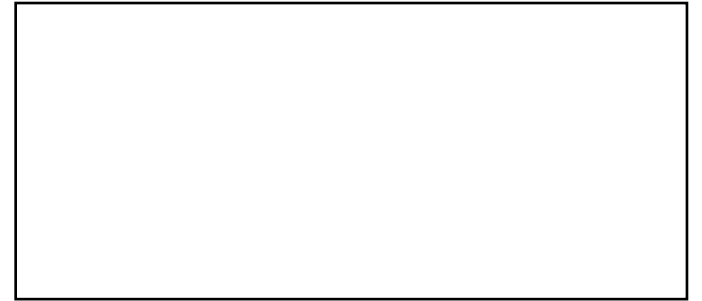

---

⑥

CRÈDITS

Edició

Nadir – Audiovisual i educació

Coordinació

Nadir – Audiovisual i educació

Exploració temàtica

Neus Garriga, Tècnica d'educació d'InteRed
amb l'edició de Clàudia Aragon i Clàudia Barberà,
coordinadores de Nadir – Audiovisual i educació

Fotografia de la portada

Frame extret del curtmetratge
Tryouts de Susana Casares

Disseny gràfic

Berta Fontboté

Data de publicació

setembre 2023

Es permet difondre, distribuir i copiar o compartir públicament el contingut d'aquesta publicació, sempre que es reconegui l'autoria i que no es faci servir per a fins comercials. No es pot alterar, transformar ni generar una obra derivada a partir d'aquesta publicació sense els crèdits oportuns.

Aquesta publicació ha estat realitzada amb el Suport de l'Institut Català de les Empreses Culturals, dins el marc del projecte *Rèpliques. Cinema, debat i creació*.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de Nadir i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'Institut Català de les Empreses Culturals.

Barcelona, 2023

un projecte de

Nadir

amb el suport de

ic3C Institut Català de les
Empreses
Culturals

i la col·laboració de

InteRed